19.10.2023

Eduskunnan liikennejaosto

Viite: Vuoden 2024 TAE (HE 41/2023 vp)

Väyläverkon kehittäminen ja talousarvioesitys 2024 (ml. kokonaiskuva suhteessa Liikenne 12 -suunnitteluun)

Käynnissä olevat kehittämishankkeet vuonna 2024

Vuonna 2024 ehdotetaan aloitettavaksi neljä uutta tiehanketta (valtuudet yhteensä 58,5 miljoonaa euroa), yksi uusi ratahanketta sekä kolme uutta radansuunnitteluhanketta (valtuudet yhteensä 178,5 miljoonaa euroa). Lisäksi Helsinki-Riihimäki kapasiteetin lisääminen 2. vaihe –hankkeelle ehdotetaan 110 miljoonan euroon valtuuden korotusta 383 miljoonaan euroon johtuen yhteysvälin käynnissä olevan 2. vaiheen ja tulevan 3. vaiheen yhteensovittamisesta.

Vuoden 2023 toisessa lisätalousarviossa esitettiin 11 käynnissä olevalle kehittämishankkeelle valtuuden korotuksia yhteensä 125,2 miljoonalla eurolla johtuen pääosin kohonneista kustannuksista. Valtuudet nousevat kokonaisuudessaan 704,7 miljoonasta eurosta 829,9 miljoonaan euroon. Riski hankkeiden kustannusten kohoamiselle on edelleen olemassa, vaikka kustannustason jyrkin nousu näyttääkin taittuneen. Kaikkiaan vuonna 2024 on väyläverkon kehittämiskohteina käynnissä 19 ratahanketta, 13 tiehanketta ja kaksi vesiväylähanketta.

Kehittäminen suhteessa Liikenne 12-suunnitteluun

Liikenne 12 –suunnitelman rahoitusohjelman mukaan valtio suuntaisi väyläverkon kehittämiseen rahoitusta suunnittelukaudella 2021-2032 yhteensä noin 6,1 mrd. euroa sekä lisäksi kaupunkiseutujen kehittämiseen yhteensä 661 milj. euroa. Keskimäärin kehittämisen rahoitusta olisi käytössä noin 500 milj. euroa vuodessa. Vuosien 2021-2023 osalta rahoitusta on ollut käytössä lähes 550 milj. euroa vuosittain.

Väyläverkon kehittämiseen käytettävissä olevia kehykseen sisältyviä määrärahoja vähennetään vuodesta 2024 alkaen hallitusohjelman säästöistä johtuen. Sopeutus on 100 miljoonaa euroa vuonna 2024, jolloin kehittämismäärärahoja on yhteensä (ml. elinkaarihankkeet) 437 milj. euroa. Sopeutus vuonna 2025 on 170 miljoonaa euroa, vuonna 2026 200 miljoonaa euroa ja vuonna 2027 250 miljoonaa euroa. Julkisen talouden suunnitelman 2025-2027 mukainen kehittämisrahoituksen keskiarvo on tällöin 367 milj. euroa vuosittain, eikä kaupunkiseuduille ole toistaiseksi osoitettu erillistä rahoitusta. Ilman hallitusohjelman investointiohjelmasta saatavaa rahoitusta uusiin väylähankkeisiin, käytettävissä olevat määrärahat vähenisivät vuosittain huomattavasti ja olisivat merkittävästi Liikenne 12 –suunnitelman tason alapuolella.

Hallitusohjelman investointiohjelmassa on kuitenkin varattu, valtion omaisuutta myymällä, liikenneinfran kehittämiseen ja parantamiseen sekä korjausvelan vähentämiseen noin 3 miljardia euroa, josta nyt esitetyillä päätöksillä kohdennetaan väyläverkon kehittämiseen yhteensä 347 miljoonaa euroa. Mikäli investointiohjelma toteutuu täysimääräisesti ja se

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 4
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@gov.fi
kirjaamo.lvm@gov.fi

kohdistetaan korjausvelan purkua lukuun ottamatta kehittämiseen, on kehittämisinvestointeihin käytössä vielä 1,6 miljardia euroa sekä hankeyhtiöiden pääomistukseen n. 500 milj. euroa.

Hallitusohjelman investointiohjelman kehittämishankkeet (TAE24 rahoituspäätökset)

- Infrahankkeet (kehittäminen ja MAL-hankkeet) 797 M€ (TAE24 51 milj. euroa)
  - *Vt 4 Leivonmäen pohjoispuoli Joutsa, valtuus 14 milj. euroa (Väylän IO, kori 1A)*
  - *Vt 4 Oravasaaren eritasoliittymä Jyväskylä, valtuus 7 milj. euroa (Väylän IO, kori 1A)*
  - Vt 9 Lievestuoreen kohta, valtuus 30 milj. euroa
- Länsirannikon kilpailukyvyn ja kasvun edistämispaketti 130 M€, (TAE24 12,5 milj. euroa)
  - Kt 68 Edsevö-Pietarsaari vaihe 3, valtuus 7,5 milj. euroa
  - Suupohjan radan suunnittelu, valtuus 5 milj. euroa
- VT 5 Leppävirta-Kuopio
- Pääradan kehittäminen 535 M€, (TAE24 280,5 milj. euroa)
  - *Tampereen henkilöratapiha 163 milj. euroa (Väylän IO, kori 1A)*
  - Tornio—Kolari -rataosan sähköistyksen suunnittelu, valtuus 7,5 milj. euroa
  - *Helsinki-Riihimäki kapasiteetin lisääminen 2. vaihe - hankkeen sisällön ja valtuuden tarkistaminen (käynnissä olevan 2. vaiheen ja investointiohjelmassa olevan 3. vaiheen yhteensovittaminen) 110 milj. euroa (Väylän IO, kori 1A)*
- *Savonrata–Kouvola–Kuopio nopeuden ja kapasiteetin nosto 50 M€ (Väylän IO, kori 1B)*
  - suunnittelu, valtuus 3 milj. euroa
- *Karjalanradan kehittäminen Luumäki–Imatra 2. vaihe 215 M€ (Väylän IO, kori 1B)*
- Rantaradan kehittäminen 80 M€

Väylävirasto laatii vuosittain väyläverkon investointiohjelman, joka perustuu Liikenne 12-suunnitelman rahoitusohjelmaan, tavoitteisiin sekä liikenneverkon strategisen tilannekuvaan. Hallitusohjelman nimetyistä investointihankkeista Karjalanradan kehittäminen sekä Savonrata kuuluvat Väyläviraston ohjelmaan (kori 1B, myöhemmin käynnistettävät). Talousarvioesityksen 2024 hankkeista yhteensä 297 milj. euroa sisältyy myös Väyläviraston investointiohjelmaan (*kursiivilla*). Hallitusohjelman investointiohjelman vaikutuksia Liikenne 12-suunnitelman tavoitteisiin ei ole arvioitu.

Sitomaton hankevaraus

Kehysleikkausten 2024-2027 jälkeen sitomatonta hankevarausta on olemassa vuodelle 2025 23 milj. euroa, vuodelle 2026 97 milj. euroa ja vuodelle 2027 106 milj. euroa.

Hallitusohjelman investointiohjelmasta toistaiseksi talousarvoissa nimeämätöntä rahoitusta on käytettävissä infrahankkeisiin (ml. MAL-hankkeet) 746 milj. euroa, Länsirannikon kilpailukyvyn edistämiseen 117,5 milj. euroa sekä pääradan kehittämiseen 254,5 milj. euroa. Näihin mahdollisesti sisältyviä hankkeita olisivat kehysriihen yhteydessä edistettäviksi nimetyt hankkeet, joiden tämän hetkiset toteuttamiskustannusarviot olisivat yhteensä n. 550 miljoonaa euroa. Lisäksi hallitus on varautunut rahoittamaan MAL-sopimusten valtion osuuden.

Muu Liikenne 12-suunnitelman rahoitus

Kehittämisen lisäksi Liikenne 12-suunnitelman rahoitusohjelmassa linjataan mm. perusväylänpidon tasosta sekä avustuksista ja palveluista.

Perusväylänpidossa suunnitelman keskeinen tavoite on, että rahoituksen vuosittainen taso olisi noin 1,4 mrd. euroa vuodesta 2025 alkaen ja lisäksi kaikkien väylämuotojen

hoidossa ja korjauksissa huomioitaisiin vuodesta 2025 alkaen yleinen kustannustason nousu. Julkisen talouden suunnitelman (2025-2027) mukaan vuoden 2025 kehys perusväylänpidolle on noin 1,3 mrd. euroa eli se on Liikenne 12-suunnitelman rahoitustasoa pienempi. Toisaalta hallitusohjelman erillisen investointisuunnitelman mukaisesti korjausvelan purkamiseen osoitetaan erikseen 520 miljoonaa euroa. Tästä 250 miljoonaa kohdistettiin talousarvioesityksessä vuodelle 2024. Vuosien 2025-2027 osalta korjausvelkarahoitusta ei ole vielä sisällytetty kehyksiin. Voimakkaasta kustannustason noususta johtuen perusväylänpidon lisärahoituskaan ei estä korjausvelan kasvua.

Avustusten (mm. yksityistiet, kävely ja pyöräily) määrärahatasojen korotukset ajoittuisivat Liikenne 12-suunnitelman mukaan pääosin vuodesta 2025 alkaen. Julkisen talouden suunnitelma ei kuitenkaan sisällä suunnitelman mukaisia avustuksia vuodelle 2025. Hallitusohjelmassa päätettiin myös yksityisteiden sekä kävelyn ja pyöräilyn avustusten leikkauksesta (5-8 milj. euroa/vuosittain yhteensä edellä mainituista kohteista), mikä entisestään kasvattaa eroa Liikenne 12-suunnitelmaan nähden.

Julkisen talouden suunnitelma sisältää määrärahat valtionavustuksiin niille kuntien raideliikennehankkeille, jotka sisältyvät voimassaoleviin MAL-sopimuksiin.

Vuodesta 2024 alkaen poistetaan hallitusohjelman mukaisesti harkinnanvaraisten ilmastoperusteisten joukkoliikennetoimenpiteiden rahoitus (-13 M€ vuosittain), eikä julkisen talouden suunnitelma pidä sisällään Liikenne 12-suunnitelman rahoitusohjelman mukaisia korotuksia (+ 32 milj. euroa vuosittain) vuodesta 2025 alkaen esimerkiksi suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tukeen.

Kokonaisuudessaan vuoden 2024 talousarvioesitys sekä julkisen talouden suunnitelma vuosille 2025-2027 eroavat Liikenne 12-suunnitelman mukaisesta erityisesti avustusten ja palvelujen osalta. Väylänpidossa ja kehittämisessä erityisesti kustannusten ennakoimaton nousu puolestaan vaikeuttaa Liikenne 12-suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 4
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@gov.fi
kirjaamo.lvm@lvm.fi